

DIARI DE BUJA

DEL DIUMENJA 11 ABRIL DE 1813.

L' Auròra es mórtá no puc céndrer ab mon cedás, y no sabèm si vuy sortirá es sól ô sa lluna, ô un diábble boyèt.

Vuy es *primæ Clássis* y no se pót dir Missa de Requíem. Hey hà *Pássiõ* de Cristo, qui fá patir es dolénts.

Essént vuy es dia *del Rám* no se pót treballár; però es Vicàri permèt que fassém ràms de famatér ô de presidàris per agranàr es carrérs qui están bruts dels papérs impíos.

SEGONA EQUIVOCACIÒ.

Confondre es dir y es predicar lo evangeli.

A la Cèu se diu dalt sa tróna de pédra y se predica demunt es pulpít de fust. Se diu per tot en llatí, y se predica ô en castellá, ô en mallorquí. Se diu cantat â n' ets oficis y ressat â sas missas bàxas, y se predica sens cantá ni resar y cóm qui conversar, â vegadas cóm qui reñar, y sèmpre cóm qui enseñar, avisar y persuadir. Se diu ab un matèx estil; se predica ab tànts, quants son es predicadors, perque tothóm té s' estil y sa càra diferent. Se diu, diént es téxto; se predica, explicàntlo. Sant Juan Baptista deya â Heródes que no li éra licit tenir una dóna robada. Cristo deya â n' es faritzéus que éran un sepulcre hermós y de bón veurer per defóra, al pás que dedíns tót éra brutò, y podridura. Ells cantávan s' evangeli clàra. Axí heu hà fèt aquell â n' â qui l' Auròra enomèna y li diu *desvergoñit*. ¿Ella que hà estudiàt retórica en es *càmp de sa llána*? *Desvergoñit* es predicador de S. Nicolau, *desvergoñit* es de Sinéu, obscéno el P. Trággia? ¿Que som en tènra de móros? ¡O *témpora*! ó *móres*! O témps de móros! ô móros del témps! O quinas cosótas díuan alguns qui hàn patit de *mál de mòrros*!

Cárta que ab fécha, ô flécha de Biniarróy escriu s' escolá â lámon Péra de Buja dia 36 márs de 1813.

Lámon Péra àra vá bó. Carregau la má. S' Auròra fá

bànca-róta, y já no se atrevèx â xerràr de cósas fondas. Solamént du sa història que tots sabèm de se revolució, xerrànt mál d' en Godòy, tál vegada perque â àbre caygút, tothòm hey fá llèña. Tonta, ¿que vòls mostràr sas priméras lletres â los qui sòm capàssos de ensenàrte lletres més menúdas? Però vina aquí, tu qui fás còntas de confesàrte esta quorèma ¿cóm es que repàres tàn póc en posàr falsos testímónis? Lo que dius del Rector de S. Nicolàu es una mèna y gràn calumnia que li pòsas y no te justífic el que lo hàjas copiàt del *Càmbia colores* d' en Vila-Nóva qui tàn prést diu pá cóm péx, segòns sa planèta qui govèrna. Però jó pens que to treguéras d' es téu gavàtx perque també diguéras cósas d' escàndol d' un sermò de Sinéu, y jó sé cèrt que àre qui hàn fèt missió en aquèll póbble, nigù se es confessàt de tál cósa. Y encàre que fos vèr, axí cóm es mentída, ¿quí ti mèscla? Reformèt â tu de..... Lamon Péra, pègàu, y no tremoleu. No temèu â Russo Veràno (*no volrrá dir Russò, ni Rússò, sinò Lucio Veránio*) jó me encarrèg de fermàrlo cùrt tant â éll, cóm â n' en Tiroriro. Si élls tróban que sas Corts hàn volàt bax, que escrigan; y no véngan â disminuir es respècte que sèmpre tendrèm â sas autoridàts. Axó de Russo Veràno fá creurer que es filosófs no volen sacerdots, ni reis. Gordàvovs d' élls, y sas qui càuan en tèrra son de plàner, quàn se péga ab bóna plóma.

Nota. Aquí ténc que advertír. 1.º dia 4 octubre 1812 vengué un de Sinéu â ciutàt â confessàrse ab so qui havia predicàt es sermò que la Auròra calumnià. 2.º un havia àns que no se confessàva, per duplàr de la Fe, y es mótiu éra, veurer lo que tot hóm veu, y jó no he clamàt perque se remediàs. 3.º El témps descobrirá qui son es méus contráris. Que demánen informes â n' els Missionístas sobre lo que hàn sentít dir de mí per Sinéu, que se vèjen sas càrtas y certificàts que se remetèran â n' es supèriòr, y que judíquén qui me hà fèt mál, quàn els qui l' Auròra digué que éran quedàts ofesos, élls hàn intercedít per mí, hàn escrit y foren els méus advocàts. Tot heu faré constár. Heu díg perque nigù; pens que un nóbble hája fèt ninguna baxèsa.

Plors de tot Buja per sa mort de la Auróra.

Máy se há vist un plánt tan doloròs dins aquélla vila. No derramávan pèrlas, sinò llágrimas de viu tots es bujar-ròns, quánt tots es de Buja deyan *vêrbo*, & *ópere* mal de áltre, riáyas son. Posáren dól â totas sas necessáris en honra y glória de aquélla grapáda de fum de estámpa que un libretér tirá per sa cara de lámón Péra dia 30 setembre de 1^a añ passát. Molts pensávan que es Diarísta no tenía sa cara blánca, perque la duya mascaráda. Tothóm parláva bé de qui no tengué quánt vivia, paráula bóna per ningun cristiá: un deya que se li havia de fér un tùmulo de pánxas de córp en es carnátja: un áltre afagia que en es tùmulo no li havían de encéndrer hátxas blánkas ni grógas, sinò ciris verds: en Baladreriángo fone comissionát per énar â fér venir Mahóma qui li conxás missa; Voltér, Xabót, Russò &c. per servár es dól...un digué ¿y qui pága? respongué lámón Péra, que no tenguéssan cuydado, perque los séus éran liberals. No conversèu ab sas palètas respongué es Vicári, perque ántes de morir já podía, y mes pudénta será, si vos torbáu â enterrárla. ¿Ahont l' hem de enterrár, digué es fossér? Euterráula, maldament sía dins infèrn, digué un qui éra fill de sa máre; y comparagué el dimóni, diént de part de Llucifér, que protestáva, perque s' Auróra no tenía áni-ma, y axí tampóc la volía dins infèrn, Es Vicári se posá sa estóla, prengué es solpassér, conjurá el dimóni, y digué: ¿cóm no volèu l' Auróra qui en aquésta vida há blasfemát cuántra es Sántes &c? Idó no, digué el dimóni, élla já te sa boca seca, y no podrá dir res pus, y allá no volèm gènt ociosa. Méntas uns xerrávan, áltres plorávan, aquéts tremolávan, aquélis amansassávan y alguns s' embarcávan, vengué es carratér de són Alégre y vá dir jó li faré s' oració fúnebre, ô funésta, y prendé per téma *mórta la cuca, mórt el verí*. N' *Expirávit* qui lo havían enviát â demanár per tocár l' órga, quánt â Buja li cantarian es responsóris, aconsellá que no convenía pujár â sa tróna per una qui n' havia féu devellár â tánts, y axí si tant volía que dictás una história y éll qui no fá mála lletre, la escriuria. Jó digué, puc fér d' escrivá, encáre que no me hájan valgút els bóns advocáts qui hem defensávan. Un áltre se oferí â fer anatomía

360 d' es séu cos corrompút per sabrer de que éra mórtá, y tot-hóm resolgué que fóra cobblas en es Diári, per rahò d' es dól.

Notícia molt alégre.

Es sàtx de sa Calóbre devàll es lladonérs de sa plàssa de Buja, hà entregàt un plèc â n' es Diarísta, y vist el contingut, hà esvergàt éll tres ô quàtre potádas en tèrra, diént *tot sia per amor de Déu, mál bé fássem es mentidérs, ¿que hey hà de nóu? li hà preguntát un, y éll hà respóst ¿que hey há de havèr? Altre boñ mos há axít ára. Escoltáu aquésta*

CÁRTA. Lámon Péra: després de saludárvos, vos dig que tots gosám de perfécta salud. Axí Déu la vos consérv. Heus pòs en notícia que aí 7 abril, sortí l' Auròra es càp-véspre, y axí rebuda aquésta, juntàu la vila y digàulí en lo punt y àre matéx, que se mud es pronóstic, perque d' aquí en avànt es sól hà de sortír â las 8 de la nit. Que no heu prenguen en riurer, perque los costará càr, si no heu fán. La cosa vá sèria. Es tudò (crec que vol dir s' impressòr de l' Auròra) no té ruas. Estànt tots junts, digáulos ¿si hàn vist per Buja un hómo róig de mál pel, front grós y bàrras bifas, (axí hé vist pintàt es Russò), qui xèrra mes que un papagày? Si acàs lo heguéssen vist, digau y també intimàulos que hey hà orde de entregárlu â sa botíga d' es....udò, de ahònt es fuit de amagàt encàre que *ab llecència* segòns diuan. Aquést hómo per no ser conegút, se hà mudát es nóm y es vestít; emperó éll es bruxót, y amíc d' en Tiroríro. (¡Que vé de bé aquéll ó tèmps! ó costums! cóm deya un profá, y que un mes profá, aplicáva tán malamént!) Vá acompañát d' una señòra jove, pelada per derréra, qui du penjáts â n' es front quàtre tírabussòns, ô sáca-bòrros, de los quáls se servèx per destapár botéllas. Ab axó éll y élla podrán conèxerse. Feis prést lo que vos dic, que de vuy â demá per ventura no hey haurá tèmps. A Dios, lámon Péra, estáu bó, y creis â s' astrónom general.

Crída y retractaciò de lámon Péra, dimécres qui vé.

IMPRÉS EN PÁLMA.

EN LA IMPRENTA DE SEBASTIÁ GARCÍA,

viu junt al fórn den Fráu.